ing, governing; tutelary, guardian; as °त्री देवता a guardian or presiding deity.—*m.* (ता) A superintendent, head, chief, protector, controller, regulator, ruler; सर्वेंद्रियाधिष्ठाता Bhâshâ P.; especially with reference to the Almighty who is the ruler of the universe. See अधिदेव also.

अधिष्ठानं [अधि-स्था-ल्युट्] **1** Standing or being near, being at hand, approach (सन्निधि); अत्राधिष्ठानं कुरु take a seat here. –**2** Resting upon, occupying, inhabiting, dwelling in, locating oneself in; प्राणाधिष्ठानं देहस्य &c. –**3** A position, site, basis, seat; त्र्यधिष्ठानस्थ देहिनः Ms. 12. 4; इंद्रियाणि मनो बुद्धिरस्याधिष्ठानमुच्यते Bg. 3. 40, 18. 14 the seat (of that desire.)–**4** Residence, abode; नगरं राजाधिष्ठानं Pt. 1.; so धर्म°; a place, locality, town; सर्वाविनयाधिष्ठानतां गच्छंति K. 106; कस्मिंश्चिदधिष्ठाने in a certain place. –**5** Authority, power, power of control, presiding over; अनधिष्ठानं H. 3. 90 loss of position, dismissal from a post (of authority); समर्थस्वामिनं जेतुमधिष्ठानपराक्रमैः Râm.; यथेह अक्षैर्युक्तो रथः सारथिनाऽधिष्ठितः प्रवर्तते तथा आत्माधिष्ठानाच्छरीरं Gaudapâda; महाश्वेता कृताच सत्याधिष्ठानात् K. 346 appeal or reference to truth. –**6** Government, dominion. –**7** A wheel (of a car &c.) –**8** A precedent, prescribed rule. –**9** A benediction. **-Comp.** —शरीरं A body which forms the medium between the subtle and the gross body.

अधिस्त्रि *ind.* [स्त्रियमधिकृत्य] Concerning a woman or wife. —**स्त्री** [अधिका स्त्री] A superior or distinguished woman.

अधिस्यंदं *ind.* [अधिकः स्यंदो वेगो यथा स्यात्तथा] More quickly *Si.* 17. 50.

अधी [अधि-इ] 2 A. **1** To study, learn (by heart), read; (with abl. of person) learn from; उपाध्यायादधीते Sk.; सोऽध्वैष्ट वेदान् Bk. 1. 2.–**2**(P.) (*a*) To remember, think of, long or care for, mind, (with regret) with gen.; रामस्य दयमानोऽसावध्येति तव लक्ष्मणः Bk. 8. 119; 18. 38; ममैवाध्येति नृपतिस्तृष्यन्निव जलांजलेः Ki. 11. 74 thinks of me only. (*b*) To know or learn by heart, study, learn; गच्छाधीहि गुरोर्मुखात् Mb. (*c*) To teach, declare. (*d*) To notice, observe, understand. (*e*) To meet with, obtain; तेन दीर्घममरत्वमध्यगुः *Si.* 14. 31—*Caus.* [अध्यापयति] To teach, instruct (in); (with acc. of the agent of the verb in the primitive sense; (तौ) सांगं च वेदमध्याप्य R. 15. 33; विद्यामथैनं विजयां जयां च ... अध्यापिपद् गाधिसुतो यथावत् Bk. 2. 21, 7. 34; अध्यापितस्योशनसापि नीतिं Ku. 3. 6.

अधीत *p. p.* Learnt, studied, read, remembered, attained &c. **-Comp.** —विद्य *a.* who has studied the Vedas or finished his studies.

अधीतिः *f.* [इ-क्तिन्] **1** Study, perusal; °बोधाचरणप्रचारणैः N. 1. 4. –**2** Remembrance, recollection.

अधीतिन् *a.* [अधीतमनेन ; अधीत-इनि] Well-read, proficient in (with loc.) अधीती चतुर्ष्वान्नायेषु Dk. 120; वेदे, व्याकरणे &c.; त्वगुत्तरासंगवतीमधीतिनीं Ku. 5. 16 muttering holy prayers, engaged in repeating sacred texts.

अधीयानः *pres. p.* A student, one who goes over the Vedas.

अध्ययः [इ-भावे अच्] **1** Learning, study; remembrance.–**2** = अध्याय, q.v.

अध्ययनं [इ-ल्युट्] Learning, study, reading (especially the Vedas); one of the six duties of a Brâhmaṇa. The study of the Vedas is allowed to the first 3 classes, but not to a *Sûdra* Ms. 1. 88–91. अध्ययनं च अक्षरमात्रपाठ इति वैदिकाः, सार्थाक्षरग्रहणमिति मीमांसकाः; the latter view is obviously correct; cf. यथा पशुर्भारवाही न तस्य भजते फलं । द्विजस्तथार्थानभिज्ञो न वेदफलमश्नुते ॥ or better still, Yâska's Nirukta: स्थाणुरयं भारहारः किलाभूदधीत्य वेदं न विजानाति योऽर्थं । अर्थज्ञ इत् (अर्थविद्) सकलं भद्रमश्नुते नाकमेति ज्ञानविधूतपाप्मा ॥ See also under अनग्नि.

अध्यापकः [अधि-इ-णिच्-ण्वुल्] A teacher, preceptor, instructor; especially of the Vedas; व्याकरण°, न्याय° professor or teacher of grammar, logic &c.; भृतक° a hired teacher, mercenary teacher; °उदित: styled a professor. According to Vishṇu-Smṛiti an *adhyápaka* is of 2 kinds: he is either an *Achárya* i. e. one who invests a boy with the sacred thread and initiates him into the Vedas, or he is an *Upádhyáya* i. e. one who teaches for livelihood(वृत्त्यर्थं) See Ms. 2. 140–141 and the two words.

अध्यापनं [इ-णिच्, भावे-ल्युट्] Teaching, instructing, lecturing, especially on sacred knowledge; one of the six duties of a Brâhmaṇa. According to Indian law-givers अध्यापन is of three kinds: (1) undertaken for charity, (2) for wages and (3) in consideration of services rendered; cf. Hârîta: अध्यापनं च त्रिविधं धर्मार्थमूर्ध्वकारणम् । शुश्रूषाकरणं चेति त्रिविधं परिकीर्तितम् ॥

अध्यापयितृ *m.* [इ-णिच्-तृच्] A teacher, instructor.

अध्याय *a.* [इ-घञ् P. III. 3. 21] (At the end of comp.) A reader, student, one who studies; वेदाध्यायः a student of the Vedas; so मंत्र°—य: **1** Reading, learning, study, especially of the Vedas; प्रशांताध्यायसत्कथा (नगरी) Râm.–**2** Proper time for reading or for a lesson; °ज्ञाः प्रचक्षते Ms. 4. 102, see अनध्याय also.–**3** A lesson, lecture; अधीयतेऽस्मिन् अध्यायः P. III. 3. 122; so स्वाध्यायोऽध्येतव्यः.–**4** A chapter, a large division of a work, such as of the Rámáyaṇa, Mahâbhârata, Manu Smṛiti, Pâṇini's Sûtras &c. The following are some of the names used by Sanskrit writers to denote chapters or divisions of works :—सर्गो वर्गः परिच्छेदोद्घाताध्यायांकसंग्रहाः । उच्छ्वासः परिवर्तश्च पटलः कांडमानने । स्थानं प्रकरणं चैव पर्वोल्लासाह्निकानि च । स्कंधांशौ तु पुराणादौ प्रायशः परिकीर्तितौ ॥

अध्यायिन् *a.* [इ-णिनि] Studying.

अध्येतृ *m.*, **-त्री** *f.* A student, learner.

अधीकारः [कृ-घञ् उपसर्गादीर्घत्वं] = अधिकार q. v.; स्वागतं स्वानधीकारानवलंब्य Ku. 2. 18; Ms. 11. 64.

अधीन *a.* [अधि-खञ् P. V. 4. 7; अधिगतः इनं प्रभुं वा] Subject to, subservient, dependent on; usually in comp.; स्थाने प्राणाः कामिनां दूत्यधीनाः M. 3. 14; त्वदधीनं खलु देहिनां सुखं Ku. 4. 10; इक्ष्वाकूणां दुरापेऽर्थे त्वदधीना हि सिद्धयः R. 1. 72; केन निमित्तेन भवदधीनो जातः Dk. 7 consigned to your care.

अधीमंथ = अधिमंथ, q. v.

अधीर *a.* **1** Not bold, timid.–**2** Confused, lacking self-command, excited, excitable. –**3** Fitful, capricious. –**4** Unsteady, not fixed, tremulous, rolling; ° विप्रेक्षितमायताक्ष्या Ku. 1. 46; °लोचन: *Si.* 1. 53; 6. 25.–**5** Querulous, foolish, weak-minded. —**रा** **1** Lightning.–**2** A capricious or quarrelsome mistress; see under नायिका.

अधीवासः [वस् आच्छादने करणे घञ्] A long coat or mantle covering the whole person (उपरिष्टादावरकं वासः).